

Naposledy jsme se rozloučili s Milanem Knížákem (86)

7.8.2026 - Martin Vacek | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

(7. 8. 2026) - Ve smuteční síni Krematoria v pražských Strašnicích proběhlo v pátek 7. srpna poslední rozloučení s Milanem Knížákem. Výtvarník, pedagog, hudebník a bývalý ředitel Národní galerie zesnul 26. července ve věku 86 let. Výraznou osobnost českého umění i občanské odvahy uctil na obřadu také Ústav pro studium totalitních režimů.

Milan Knížák patřil k nejvýraznějším představitelům českého poválečného umění. Již v 60. letech se prosadil na mezinárodní scéně jako člen hnutí Fluxus, jehož prostřednictvím posouval hranice výtvarného umění, performance i hudby. Jeho tvorba byla od počátku spojena s důrazem na svobodu uměleckého projevu, individualitu a odmítání konvencí. Po nástupu komunistické normalizace se stal jednou z osobností, které čelily permanentní perzekuci. *„Komunistický režim jej pronásledoval právě proto, že odmítal přijmout hranice, které určoval státu podřízený kulturní život. Jeho životní příběh připomíná, že svoboda uměleckého projevu není samozřejmostí a že obrana kulturní i občanské svobody patří k základním hodnotám demokratické společnosti,”* řekl **Ladislav Kudrna**, ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů.

Kvůli svým uměleckým aktivitám a kontaktům se zahraničím byl Milan Knížák sledován Státní bezpečností, opakovaně vyslýchán a v roce 1974 také uvězněn. Komunistická moc mu dlouhodobě znemožňovala svobodně tvořit i veřejně vystupovat. Jeho životní příběh je tak zároveň svědectvím o tom, jak totalitní režim zasahoval nejen do politického, ale i kulturního života Československa.

„Komunistický režim jej pronásledoval právě proto, že odmítal přijmout hranice, které určoval státu podřízený kulturní život.”

Na poslední cestě Milana Knížáka vyprovázela také **František Čuñas Stárek**, bývalý disident a v současnosti badatel Ústavu pro studium totalitních režimů, který na něj vzpomněl takto: *„Někdy v sedmdesátém roce jsme jako beatnická dvojice jezdili stopem po republice se Zdeňkem Vokatým, řečeným Londýn. Ten hrával s Knížákovou kapelou Aktuál, bouchal tam na plechovky a barely. A s Londýnem jsme byli na nějakém mejdanu, kde se nám zdálo, že tam mají hodně alkoholu, tak jsme jim ukradli jednu láhev rumu. A pak jsme jeli do Klíčova ke Knížákovi, který ale nebyl doma. Měli jsme hrozný hlad, tak jsme se rozhodli, že mu sníme králíka. Měl jen jednoho. A místo toho králíka jsme mu tam postavili tu flašku rumu. Králíka snědli a nic mu neřekli, jen čekali, jak bude reagovat. A Knížák to považoval doslova za mystický zážitek. ‘Ty vole, králík se změnil v láhev rumu.’ Tak takový byl Knížák.”*

Naposledy dal o sobě Milan Knížák výrazně vědět jen dva dny dozadu. Obvodní soud pro Prahu 10 uznal Knížákovu účast na soudní rehabilitaci za jeho vazební stíhání na přelomu let 1974 a 1975, které ale neskončilo trestním stíháním. Podle nálezu Ústavního soudu je v těchto případech zapotřebí zvolit výklad ve prospěch rehabilitace, aby ke staré krivdě nepřibyla nová. *„Je to precedenční rozhodnutí a odkaz pana Milana Knížáka celé české justici a občanům České republiky,”* uvedl po verdiktu jeho advokát JUDr. Lubomír Müller. Jde o průlomové stanovisko, které ovlivní i další sporné pokusy o rehabilitaci z dob komunistického režimu.

ZPRACOVAL: **MARTIN VACEK**

FOTO: **ÚSTR / Luboš Zach**

<https://www.ustrcr.cz/naposledy-jsme-se-rozloučili-s-milanem-knizakem-86>